

SÁNCHEZ I CAMPOY, Eduard, amb la col.laboració de Sílvia Albizuri i Jordi Vilalta: *Excavacions arqueològiques al castell de Rubí. 1ª campanya: setembre 1986. Un assentament ibèric dels ss. V-IV a C.*— "Butlletí. Grup de col.laboradors. Museu de Rubí" (Rubí), IX, núm. 33 (març 1990), pàgs. 100-121, amb il.lustracions

La recerca i l'estudi de l'arqueologia i arquitectura dels castells catalans tant romànics com gòtics ha estat un tema oblidat pels historiadors. Però, per sort, aquests darrers anys, els castells han interessat a uns primers estudiosos, encara que a pocs, de moment. Per això hem d'agrair la tasca de recerca i publicació del castell de Rubí (Vallès Occidental) feta pels col.laboradors del Museu d'aquesta població.

Hem llegit amb tota atenció el resultat dels treballs arqueològics realitzats a l'entorn del castell de Rubí, i no ens ha sobtat la troballa d'una ocupació d'època ibèrica del "turó del castell". La successió del món ibèric i del medieval sense passar pel romà és una constant a Catalunya. Aquest encadenament l'hem de relacionar amb una tipologia de poblament condicionada per semblants situacions polític-militars i que no va produir-se durant la romanitat. El problema clau de la recerca, al nostre entendre, és si va produir-se o no una ocupació als segles X al XIII, relacionada amb l'articulació militar de la Marca. ¿Va edificar-se un castell a Rubí a l'època romànica? La gran dificultat és que els testimoniatges arqueològics medievals són pocs i pobres. L'estudi del castell, pensem, ha de fer-se en funció de l'arquitectura de les edificacions existents i només ho podem conèixer amb una recerca minuciosa del testimoniatge de l'arquitectura. Aquest estudi s'ha de fer paral·lelament al projecte arquitectònic per a la instal·lació del museu.

Aquesta recerca pensem que haurà de permetre poder considerar la possibilitat de l'existència del castell dels segles X al XII. El castell d'aquesta època seria una torre i no gaires construccions més, mancades de categoria arquitectònica.

Esperem i desitgem la continuïtat de la recerca arqueològica del castell de Rubí, i que aquest estudi es faci amb el sentit més ampli tant de treball d'excavació com d'estudi de l'evolució arquitectònica, a fi de poder fer una lectura acurada de la totalitat de la història del castell, que presenta característiques singulars i s'aparta de la planta clàssica del castell-palau gòtic, o, si es vol, de la casa gòtica ciutadana, d'unes proporcions més reduïdes.

Joan-F. Cabestany i Fort

* * *

URPÍ I CASALS, Rosa M. / RESINA NAVAS, Juan Antonio: *El castell i terme de Banyeres del Penedès, dels seus orígens al segle XIV.*— Ajuntament de Banyeres del Penedès.- Banyeres del Penedès, 1991.- 533 pàgs. amb il.lustracions

Aquest llibre és una obra que no hem d'incloure dintre el tradicional esquema metodològic de les monografies d'història local; és, pel contrari, una acurada recerca i estudi d'un període important de la història de la Marca del Penedès i la seva posterior trajectòria en la història de Catalunya. Ens hem de felicitar, en conseqüència, del fet que l'Ajuntament de Banyeres ha defugit el camí més fàcil, el d'esquemes historiogràfics coneguts i més acceptats en aquesta mena de llibres, editant un llibre d'aquestes característiques i que té la garantia d'una tasca feta per professionals de la recerca històrica.

Hem de valorar molt positivament l'aportació dels autors a un millor coneixement del període alt medieval: el pas del món tardo-romà al visigot i d'aquest al musulmà fins als inicis de la reconquesta (pre-romànic). El nostre criteri és que s'hauria de procurar establir uns nous esquemes cronològics per a algunes troballes o restes arqueològiques, que daten moltes vegades com a visigòtiques o pre-romàniques (segles VI a X) sense cap mena de garantia d'una successió que haurien d'estimar important per a segles que, com diuen els autors, tenen "un buit documental".

La realitat de la "Marca" (s. IX a XI) l'hem d'explicar no des d'un punt de vista de l'existència d'un hàbitat —una dèbil demografia— de bosquetans i artigaires, homes d'apressió, sinó que és una realitat polític-militar molt complexa i que va generar la realitat d'un "buit" administratiu. L'arqueologia, de moment, no ens ha proporcionat dades fiables, una correcta estratigrafia, que ens ha de permetre establir l'ocupació de les terres del Penedès des de l'època tardo-romana a la romànica. Pensem que la polèmica continuarà sobre la importància o no de la realitat visigoda o musulmana. Considerem que les estructures tardo-romanes no van superar la crisi dels segles VIII i IX, i que aquesta comarca va quedar desorganitzada, que la tasca de repoblament —reorganització— del territori va comportar noves estructures i que els esquemes de divisió de la terra són nous i molt diferents dels d'època romana.

Completa aquest llibre la publicació de 63 documents (938-1376), la majoria inèdits i procedents de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona. Esperem que aquest esquema de treball sigui aviat aplicat a altres poblacions del Penedès, i que puguem considerar la totalitat de l'obra de Rosa M. Urpí i Juan Antonio Resina com una aportació al millor coneixement de l'evolució de la "Marca" i, en aquest cas, de la Marca del Penedès.

Joan-F. Cabestany

INFORMACIÓ

Les esglésies de Sant Pere, Santa Maria i Sant Miquel de Terrassa constitueixen un conjunt monumental extraordinari per la integritat dels elements arquitectònics que conserva, des de la baixa romanitat fins als nostres dies. Cal destacar la seqüència cronològica ininterrompuda que presenta el conjunt, especialment per a un període poc conegut com és el comprès entre el paleocristià i el romànic. La riquesa dels edificis i els materials arqueològics conservats continuen centrant l'interès dels estudis i l'aportació de noves orientacions científiques. És per aquest motiu que el Centre d'Estudis Històrics de Terrassa organitza, els propers 20, 21 i 22 de novembre, un Simposi Internacional sobre "Les esglésies de Sant Pere de Terrassa", en el qual es desenvoluparan Ponències com: "Evolució arquitectònica de les esglésies (segles IV-XI): estat de la qüestió i plantejament actualitzat de la problemàtica", a càrrec del Sr. Eduard Carbonell; "El bisbat d'Egara, del paleocristià al carolingi", pel Sr. Anscari M. Mundó; "La funcionalitat litúrgica i els espais arquitectònics", pel Sr. Miquel dels Sants Gros; "Las estructuras arquitectónicas de las iglesias egarenses. Tipología y función", pel Sr. Isidro G. Bango; "Estudi de les diferents formes de pavimentació", pel Sr. Xavier Barral; "Les pintures murals de les esglésies de Sant Pere de Terrassa. Noves propostes d'Estudi", per la Sra. Milagros Guàrdia. Per a més informació cal adreçar-se al Centre d'Estudis Històrics de Terrassa. Font Vella, 28, 1r. 08221 Terrassa — Tel. 783.25.39, de dilluns a dijous de 17,30 a 20,30 h., Sra. Marta de Juan o Sra. Neus Peregrina.

* * *

Organitzat per la Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED) i la Fundació de Amigos de SEFARAD es portarà a terme, els propers 16 a 19 de desembre de 1991, a Toledo, una reunió internacional d'historiadors sobre la cultura jueva, sota el títol: "En torno a SEFARAD". Per a més informació adreceu-vos a la Facultat de Geografia i Historia de la UNED, Paseo Senda del Rey, s/n., 28040 Madrid.

* * *